

RIBARSTVO

LIST ZA SVE GRANE
SLATKOVODNOG RIBARSTVA

ZAGREB,
RUJAN — LISTOPAD 1948.

IX 11 X 1

Poštarna plaćena u gotovom

Smrt fašizmu —
Sloboda narodu!

Jugoslavije

GOD III. — BROJ 9—10

Som i njegovo značenje u ribarstvu

Među slatkovoćnim ribama veoma je poznat som. Dobro ga znadu ribari, a i potrošači pa ima veoma malo ljudi, koji nisu o njemu barem čuli, ako ga već nisu vidjeli ili ga jeli.

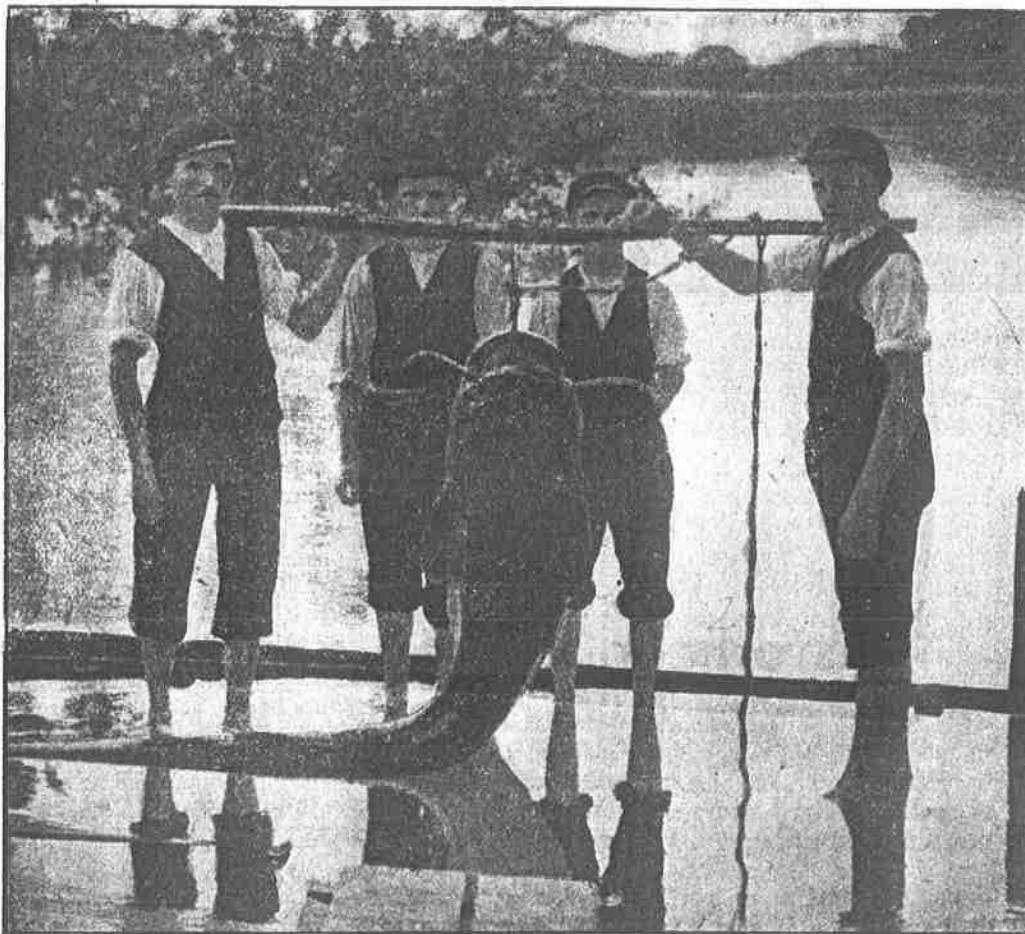
I djeca, koju brižni roditelji čuvaju od ribljih kosti, vesele se somovini, jer je som na glasu po svom dobrom mesu »bez kosti«. Meso mu je zaista veoma dobro i ukusno pa dok je ono u pojedinim dijelovima somovog tijela bijelo i srednje masno, u drugim dijelovima je tamnije boje i veoma masno. pravo salo.

U šarenom svijetu naših riba, som spada među one, koje imaju samo jedan jedini naziv. Dok mnoge ribe u našem jeziku imaju dva ili više imena, som toga nema. Šarana zovu još i krap, štku još i ščuka, a podust (skobalj) ima oko 45 naziva iz raznih krajeva, dotle naprotiv soma svuda nazivaju samo somom.

Od drugih riba se razlikuje svojom vanjštinom: Golo tijelo bez ljesaka, velika glava sa širokim zubatim ustima, sitne oči i dugi brkovi čine da svakome odmah i lako pada u oči i da ga nitko ne može zamijeniti sa drugim ribama.

Ponešto mu je sličan manjić, ali s drugim našim slatkovodnim ribama nema sličnosti pa i nema među njima svojih bližih srodnika. Amerikanskom somiću (cverglu) samo ime kaže da je donesen iz daleka i to je kod nas, barem po imenu, najbliži srodnik našega soma. Inače u drugim stranama svijeta imaće somova nekoliko stotina vrsta.

Najviše ga ima kod nas u nizinskim vodama, gdje u velikim rijekama postizava znatnu veličinu i težinu. U

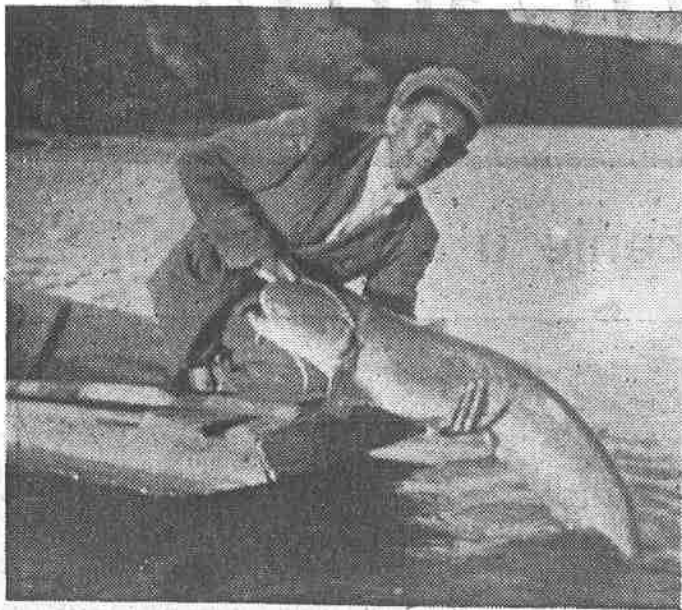

Som od 102 kg iz Dunava

našim vodama su somovi od 5 do 10 kg obična pojava, a nišu odviše rijetki ni oni do 50 kg težine. Naša slika prikazuje jednoga iz Dunava, koji je bio težak 102 kg. U Dunavu su već ulovljeni somovi i od 250 kg a on može i veći da naraste, ali su to rijetkosti. U pojedinim vodama tu i tamo nalazi som veoma povoljne uslove za život pa ga tamo možemo i naći u većem broju tako da je čndje i njegovo značenje veće, iako lokalne prirode.

Som nije riba koja živi u jatima ili u masi. To je ponajviše pojedinac grabežljivac, koji se hrani ribama i drugim vodenim životinjama, a napada i vodenu perad i ptice močvarice. Veoma krupni somovi napadaju katkada i sitnu stoku pa čak i djecu na kupanju.

Nema ga u hladnim gorskim vodama i ne zalazi u planinsko područje pastve. Najviše se začrčava na dru i na dubljim muljevitim mjestima naših rijeka dunavskog sliva, a također i u Vardaru, pritoku Egejskog mora. U pritocima Jadranskog mora ga nema. Izvan Jugoslavije nalazimo ga na daleko raširenog po vodama srednje i istočne Evrope i zapadne Azije. Ne živi on samo u rije-

Ribar sa somom (Ribarska zadruga Krapje na Savi)

kama, nego i u jezerima pa i u moru. Na primjer u Kaspijskom moru ima ga u većem broju.

Iako ga naši ribari ne izvlače iz vode mrežama u stotinama ili hiljadama komada odjednom, poput nekih drugih riba, ipak ga cijene, osobito pojedinci ribari, koji love

manjim alatom i udicama. Od ribolovnog alata za somove na glasu je »bučkal«.

U ribnjacima također uspijeva pa uz druge ribe i on daje razmjerni prinos u našem uzgoju riba (ribnjačarstvima).

Njegovo značenje u slatkovodnom ribarstvu nije ni iz daleka toliko, kao na pr. značenje šarana, koji je u ribarskom gospodarstvu kod nas prva i glavna riba, koja dosada nema ni približnog premca po količini.

Prema predratnoj službenoj statistici ulov i uzgoj soma u Jugoslaviji davao je godišnje okruglo 270.000 kg, a šarana 3,302.000 kg, prema cjelokupnom ulovu i uzgoju slatkovodnih riba od okruglo 7,160.000 kg.

Soma je najviše davao Dunav, zatim Sava, a sve rijeke i jezera zajedno oko 200.000 kg, dok su ribnjaci davali oko 70.000 kg somovine. Međusobni odnos između pojedinih vrsta riba u godišnjem ulovu, računat prema količini, nije jednak međusobnom odnosu računatom prema vrijednosti. Dok som na pr. po količini predstavlja oko 3,7% od ukupne godišnje količine slatkovodne ribe prema predratnoj statistici, čotle on po vrijednosti predstavlja 9%. Šaran je istodobno zapremao prije rata oko 46,5% od količine, a 57% od vrijednosti svih slatkovodnih uzgojenih i ulovljenih riba u Jugoslaviji. Prema tome je razmjer kod soma drugačiji t. j. vrijednost gotovo trostruko tako velika u procentu, prema procentu količine, što nam ukazuje na to, da su ga potrošači cijenili, a i danas ga cijene, a stoga i traže mnogo više nego šarana. Obzirom na masnoću i ukus njegovog mesa i svojstva da je ono »bez kosti«, razumljivo je da ga naročito cijene.

Stoga je opravdano i potrebno, da naše slatkovodno ribarstvo uključujući soma u plan proizvodnje, kao jednu iz grupe glavnih i najvrijednijih naših riba, na kojima se osniva slatkovodno ribarstvo, te da ga uzgaja u ribnjacima i poluribnjacima, gdje god je to moguće, odnosno da u otvorenim tekućim vodama podiže njegovo brojno stanje, a prema tome i ulov.

Zdravko Taler

Iz istorije ribarskog zadrugarstva u Srbiji

Drugi svetski rat je zatekao na području Jugoslavije oko 11.000 mesnih zadruga raznog tipa, već prema karakteru privrede i potrebama kraja. Po zadrudnoj statistici, finansijska sredstva tih zadruga iznosila su, čo pred sam rat, nekih 5 milijardi dinara. Iz ovoga se vidi da je zadrugarstvo u zemlji siromaštva širokih radnih masa, kao što je bila Jugoslavija prošlosti, bila impozantna ekonomska organizacija, sa svim mogućnostima za napredovanje i zauzimanje odlučnih položaja u privrednoj politici države. Ali ta snaga zadrugarstva nije dolazila do stvarnog izražaja i srazmjernog uticaja u kapitalističkoj privredi.

U toj mreži zadruga odigralo je svoju skromnu ulogu i ribarsko zadrugarstvo na području današnje Narodne Republike Srbije. Ribarsko zadrugarstvo ima svoje specifičnosti, kao i samo ribarstvo. Ono po svojim osnovnim proizvodima spada u poljoprivredu, ali pored toga ima i neke karakteristične odlike, koje mu daju poseban položaj u poljoprivredi. Te odlike ribarstva nisu dosad ni dovoljno upoznate, ni kako treba cenjene u krugovima, naših poljoprivrednih stručnjaka. Usled tih specifičnosti ribarstva teško je i ribarsko zadrugarstvo svrstati u koji od osnovnih tipova našeg zadrugarstva. Ribarske zadruge zauzimaju posebno mesto u proizvođačkom zadrugarstvu

po objektu proizvodnje, načinu proizvodnje i sredstvima za proizvodnju. Zato je razumljivo da je i ribarsko zadrugarstvo težilo svojim putevima razvitka i nastojalo da se oformi kao zaseban faktor na polju poljoprivredne aktivnosti.

Kapitalizam je zauzimao pozicije u ribarstvu kao vrelu jeftino ostvarivanih prihoda. On je i tu pokazivao svoju bezobzirnost i lakomost. Uloženi kapitali odbacivali su dobre profite. Goli, zapušteni i potcenjivani ribari bili su jeftina radna snaga, i za svoju egzistenciju su primali samo mrvice sa stola, koji su svojim trudom obilato snabdeli. Ni ribarsko zadrugarstvo nije prolazilo mnogo bolje od ribara. Razume se, da u takvim prilikama ribarsko zadrugarstvo nije moglo opravdati one nade koje su polagane u njega.

U zadruci je bila odlučna reč kulačkog elementa. Zadruga je zapravo postajala sve više njihovo preduzeće, a zadrugari njihovi argati. Razumljivo je da u tako vodećim zadrugama nisu zadrudnoj misli i svesti porasla krila. Ribarsko zadrugarstvo je pod njihovim uticajem davalo, ribarstvu uži smisao, koji se svodio na iskorišćavanje ribolovnih voda t. j. na sam lov ribe. Ali ona šira delatnost, skup radnji koje dižu produktivnost ribolova, stvaraju